

Simeons lofzang op de grens van oud en nieuw verbond

Liturgiesuggesties:

Gezang 148:1, 2 en 3

Psalm 138:1 en 2

Psalm 119:17

Jesaja 42:1-9

Psalm 40:1

Lucas 2:22-39

Psalm 40:7

Gezang 68:1 en 2

Gezang 423:1, 2 en 3 of Gezang 160:2 en 3

***

Gemeente van onze Here Jezus Christus, broeders en zusters, jongens en meisjes,

In het Mauritshuis in Den Haag, vlak achter het bekende torentje van minister Kok, hangt het schilderij van Rembrandt: Simeon in de tempel.

Een prachtig schilderij, waarin onze grote meester op een virtuoze manier schildert met duisternis en licht.

Het schilderij doet denken aan het interieur van een grote middeleeuwse kathedraal. Ik zal u proberen met woorden ... uit te tekenen wat ik op dit schilderij heb gezien.

*

Aan de rechterkant van het schilderij is een grote trap met mensen, die neerknielen voor een man op een stoel of troon bovenaan de trap.

Een priester, de hogepriester misschien?

De kleuren zijn donker en je moet goed kijken wat Rembrandt in deze hoek van het schilderij probeert uit te beelden.

Want al het licht, alle nadruk, valt op de voorgrond van het schilderij.

Daar op de voorgrond zie ik in het midden: Jozef en Maria.

Ze zitten half geknield op de grond.

Links van hen staat één van de priesters.

Met zijn rechterhand maakt hij een zegenend gebaar.

Hij is gekleed in een prachtig rood gewaad en draagt een gebedsmantel op zijn hoofd.

Rechts van Jozef en Maria: de oude Simeon.

Er valt een straal van licht op zijn gezicht én ... op het kind dat hij in zijn armen houdt.

Achter Simeon - half gebogen - meen ik Anna te zien staan.

Om hen heen staan twee oude mannen.

En vanuit de rechter-onderhoek van het schilderij slaan een tweetal wetgeleerden dit onroerende tafereel gade.

Ziet u het - in gedachten - al een beetje voor u?

Het is, broeders en zusters, jongens en meisjes, een prachtig schilderij.

Ik zou het zo aan de muur een plaats willen geven.
Niet alleen omdat het een kunstwerk is, maar omdat ik er ook een diepere betekenis in ontdekt.

Want op dit schilderij van Rembrandt komt heel het Oude en het Nieuwe Testament samen in dit kleine groepje mensen in het brandpunt van het schilderij.

Simeon en Anna.

Zij vertegenwoordigen het Oude Testament.

De laatste profeet en profetes.

Ze brachten hun leven door in de tempel.

Symbool van de wet.

Want in die tempel werden de offers gebracht.

Offers om verzoening te doen over de zonden van het volk.

En Jezus en zijn ouders ... zij zijn het symbool van het nieuwe verbond dat de Here God met de gelovigen heeft gesloten.

Maar voordat dat nieuwe verbond gesloten kon worden, ondertekend met het bloed van de Here Jezus Christus, ... moet eerst dat oude verbond, dat Oude Testament afgesloten worden.

Dat zie ik in dat schilderij van Rembrandt: Simeon in de tempel.

Dat lees ik ook in die woorden van Lucas 2.

*

"En toen de dagen hunner reiniging naar de wet van Mozes vervuld waren, brachten ze Hem - het Kind Jezus - naar Jeruzalem om Hem de Here voor te stellen."

Zo begint Lucas zijn beschrijving van de voorstelling van Jezus in de tempel.

Even iets over de achtergrond van dit gebeuren.

De wet van Mozes schreef voor dat ieder jongetje op de achtste dag besneden moest worden.

Als een zichtbaar teken dat het bij de Here God hoorde.

Het teken van het verbond van God.

En omdat het hun eerstgeboren zoontje was ... moesten ze met hun zoon ... naar de tempel.

In Israël werd namelijk de eersteling van vrucht, dier of mens ... aan God gewijd.

De eerste gold voor al wat er daarna volgde.

De eerstgeboren zoon werd aan de Here gewijd.

Eigenlijk zou die eerstgeboren zoon geofferd moeten worden.

Net als die eerste vruchten en die eerstgeboren dieren.

Want daarmee beled men dat de Here als Schepper ... recht had op zijn schepsel.

Maar de HERE wil geen kinderooffers, zoals de omringende heidense goden dat wel vroegen.

Daarom stond er in de wet van Mozes de bepaling dat het jongetje moet worden gelost, vrijgekocht.

Dat gebeurde door een bedrag van vijf sikkels aan de priester te betalen.

Met vijf sikkels kocht je je eerstgeboren zoon vrij.

Ook moest er een offer voor de moeder worden gebracht.

Want er had bloed gevloeid bij de geboorte en dat bloed had de moeder onrein gemaakt.

Daarom - na veertig dagen - na het brengen van het reinigingsoffer ... mocht de moeder weer gereinigd de tempel binnengaan.

Een paar tortelduiven of twee jonge duiven ... het offer van de armen verzoende je weer met God.

Zo bogen Jozef en Maria onder de bepalingen van Gods wet. Gods wet, waarin de offerdienst en de dienst der verzoening in de tempel centraal stonden.

De tempel.

Op het schilderij van Rembrandt in vage donkere kleuren geschilderd ... het symbool van de wet van Mozes, die hij op de berg, uit Gods hand heeft mogen ontvangen.

De wet, de Thora, die de relatie regelde, de afspraken die er golden, in de omgang van het volk Israël en de Here God.

Die oudtestamentische wet zal straks in het leven en het sterven van dit pasgeboren Kind ... vervuld worden.

Tot zijn doel, tot zijn bedoeling komen.

*

In de tempel van Jeruzalem zijn ... Simeon en Anna: profeet en profetes.

Ook zij - in hun hoge leeftijd - zijn de vertegenwoordigers van het Oude Testament, het Oude Verbond.

Zij vertegenwoordigen dat tweede deel van het Oude Testament: de profeten.

De profeten, die onder het oude verbond de wet van God toepasten.

Die het volk van God telkens weer terug moesten brengen tot de bepalingen van het verbond met God.

Simeon en Anna: profeet en profetes.

Simeon.

We weten niet zo veel van hem af.

In het evangelie naar Lucas komen we hem opeens tegen.

Als een gewoon mens.

Net als u en jij en ik. Een gewone man.

En toch ... een bijzondere man.

Want Lucas vertelt ons, dat deze man rechtvaardig was en vroom.

En ... de Heilige Geest was op hem.

Rechtvaardig en vroom. Eigenlijk zijn dat een soort eretitel.

Rechtvaardig: dat is iemand die in de rechte verhouding staat tot God.

In de psalmen en in de spreuken lezen we nogal wat over die rechtvaardigen.

- De ogen des Heren zijn op de rechtvaardigen (Ps. 34:16);

- Hij (= God) zal nimmer toelaten, dat de rechtvaardige wankelt (Ps. 55:23);

- De Here heeft de rechtvaardigen lief (Ps. 146:8).

Het zijn maar een paar voorbeelden waaruit je de indruk krijgt: De rechtvaardige ... die heeft een streepje vóór bij God.

God staat aan de kant van de rechtvaardigen. En dat is ook zó.

Noach, Jozef, David, Job, Zacharias en Elisabeth, Johannes de Doper, Cornelius en Simeon ... in de Bijbel krijgen van God de eretitel: rechtvaardige.

Een man, een vrouw ... naast God!

*

Simeon, een rechtvaardige. Vroom: (eigenlijk staat er) voorzichtig, concencieus, nauwgezet.

Nauwgezet als het gaat om het naleven van de joodse wet.

Simeon, broeders en zusters, jongens en meisjes, was een voorbeeld ... hoe een mens met God mag omgaan in het geloof.

Binnen de kaders van het verbond.

Daar hoort ook bij: trouw zijn, nauwkeurig de afspraken van het verbond naleven. God en de naaste werkelijk liefhebben.

Je houden aan ... de verbondsregels in de omgang met de Here.

Simeon, rechtvaardig en vroom.

Bovendien: de Heilige Geest was op hem.

Door die Geest geleid en verlicht komt Simeon in de tempel.

Op het goede moment.

Op het moment dat het kindje Jezus wordt voorgesteld.

Volgens de gewoonte van de wet.

En dáár - in het huis van God - in de tempel, komt Simeon naar voren.

Om de geboren Heiland te begroeten en te belijden.

Hij neemt het Kind in zijn armen en ... begint God te loven.

Een lofzang, een profetisch lied met een rijke evangelische inhoud.

*

Het is, broeders en zusters, jongens en meisjes, de laatste lofzang rond het kerstgebeuren.

* Eerst zong Maria haar lofzang.

* Toen Zacharias bij de geboorte van zijn zoon.

* Toen zongen de engelen hun lied van vrede op aarde.

* Simeon's lofzang is de laatste in deze rij.

Het is een lied dat het karakter draagt van een afscheid.

Simeon sluit met zijn lofzang een periode in zijn leven af.

We nemen aan dat hij - als een oude man - aan het einde van zijn leven is gekomen.

"Nu laat Gij , Here, uw dienstknecht gaan ..."

'Laten gaan' kan betekenen: een gevangene loslaten, iemand wegzenden, ontslaan.

'Laten gaan' kan ook betekenen: laten sterven.

Ik wil vanmorgen / vanmiddag beide betekenissen benadrukken.

Boeiend om te zien - die Simeon met het Kind Jezus op z'n armen.

Hij looft God. Hij vindt het het grootste feest, dat hij nu door God ontslagen wordt.

Niet om zijn leeftijd, maar ... omdat zijn functie overbodig is geworden.

Ik zei het daarnet al: Simeon is profeet.

Hij staat in één rij met Elia en Jesaja en Hosea.

Met Jezus in zijn armen verklaart Simeon hier ... dat God hem ontslag geeft. God zegt: 'Simeon, je wordt ontslagen, nu!'

En waarom? Omdat Jezus dé Profeet is.

Ná Jezus komt er niet nóg een profeet.

Hij - het Kind in zijn armen - zal ons het allerbinnenste uit Gods hart bekend maken.

Want profeten vertellen ons ... wat er in Gods hart leeft.
Na Jezus' komst is er geen nieuws meer te verwachten ván God en óver God.
Als Simeon, broeders en zusters, jongens en meisjes, hier met Jezus in zijn armen staat, is zijn laatste profetenboodschap: Mensen, luistert een leven lang naar Jézus.
Luister niet naar wat je eigen hart ingeeft.

Nu God Simeon - als profeet - met pensioen stuurt / met emeritaat zeggen we in de kerk ... kan Simeon ook zijn aardse leven loslaten.
Daarom nemen velen aan dat Simeon hier afscheid neemt ... van het leven.
Zijn taak als dienstknecht is voorbij, volbracht. God heeft hem uit zijn goddelijke dienst ... ontslagen.
Simeon kan nu afscheid nemen.
En ... hij doet het zingend. God lovend. Een lofzang.
Een lied op de drempel van het Oude en het Nieuwe Testament.

*

"Nu laat Gij, Here, uw dienstknecht gaan in vrede, naar uw woord, want mijn ogen hebben uw heil gezien, dat Gij bereid hebt voor het aangezicht van alle volken, licht tot openbaring voor de heidenen en heerlijkheid voor uw volk Israël."
Een oude man neemt een kind in zijn handen.
Nog maar 40 dagen oud is de kleine Jezus.
En hij zingt zijn lofzang op de grote daden van God. Op het heil, de verlossing en de redding, voor een wereld in nood.

Wat heeft, broeders en zusters, jongens en meisjes, Simeon lang moeten wachten.
Vele jaren lang. Een mensenleven lang.
Hij is oud geworden met Gods beloften.
Nú is Gods Woord vervuld.
God heeft zijn gebeden verhoord.
Opvallend, want Simeons naam betekent: Hij hoort!
Nú heeft God hem niet alleen gehoord, maar ook verhoord.
Iemand schrijft: Wat heeft Simeon in z'n leven geworsteld met die beloften van God.
Wat heeft Simeon niet gebeden en gestreden.
Nú is het dan zover.
Een blijde zucht van verlichting.
Aan zijn wachten is nú een einde gekomen.
Het Kind in zijn handen is het zichtbare teken van Gods vervulde beloften.
Simeon: de man, die niet zou sterven vóórdát zijn ogen Gods heil hebben gezien.

Nú, nu is het zover. In dat kleine woordje "nu" horen we ... opluchting, dankbaarheid en verwondering.
God kan zijn dienstknecht, zijn slaaf, laten gaan.
Simeon kan afscheid nemen van zijn werk en van het leven.
God heeft zijn Woord gehouden.
Simeon heeft met een gelovig hart, de Heiland van de wereld in zijn armen mogen dragen.
Zo staat hij daar nu in de tempel van Jeruzalem ... als een monument van de trouw van God.

*

Het wordt nu ook feest in zijn ziel.
Een diepe rust, een diepe vrede vervult zijn hart.
Wat moet, broeders en zusters, jongens en meisjes, die oude Simeon een gelukkig
en een dankbaar mens zijn geweest.
"Nu laat Gij, Here, uw dienstknecht gaan, in vrede, naar uw woord."

In vrede.
Dat is natuurlijk een woord waar je op het Kerstfeest niet om heen kunt: Vrede. Vrede
op aarde.
Nou vergeet het maar.
Het jaar 2000 was met recht een rampjaar.
Hoe zou het gaan met de mensen in Somalië?
Ik vind dat het opeens angstvallig stil geworden is in de berichtgeving.
Hoe zou het gaan met de mensen in de bezette gebieden door Israël?
Een kerstbestand is misschien wel even een adempauze, maar vandaag of morgen
schieten ze elkaar toch weer overhoop.
Over vrede gesproken.

Wat heeft onze vrede nu te maken met de vrede van het Kind in Simeons armen?
Het heeft er alles mee te maken.
Want dit Kind - in doeken gewikkeld - liggend in de handen van de oude Simeon is
gekomen om Gods vrede op aarde te brengen.
Gods vrede.
Goede verhoudingen tussen mensen en God én ... tussen mensen onderling.
Maar de mensen wilden dit Vredeskind niet ontvangen.
Ze konden dit Kind ook niet ontvangen.
Omdat hun harten verhard waren.
Omdat hun harten zo vervuld waren met op zichzelf gerichte zaken ... dat er geen
plaats meer was voor dit Kind.

Trouwens ... hoe kun je dit Kerstkind niet alleen in je handen maar ook in je hart
ontvangen?
Lucas, de evangelist, schrijft: "door de Geest."
"En hij kwam door de Geest in de tempel."
De Heilige Geest, broeders en zusters, jongens en meisjes, brengt je bij de Here
Jezus.
In de tempel.
In het huis waar God eeuwen lang onder zijn volk heeft willen wonen.
In de kerk, zegt de gemeente van het nieuwe verbond.
En in je hart.
Daar woont God. Daar woont de Here Jezus. Daar woont de Heilige Geest.
De Heilige Geest brengt mensen bij Jezus.
Hij brengt u en jou en mij - net als Simeon - op de weg van onze Heiland.
Er wordt - is u dat opgevallen - in ons tekstgedeelte ... maar liefst drie keer
gesproken over de Heilige Geest:
1. en de Heilige Geest was op hem;
2. en hem was door de Heilige Geest een godsspraak gegeven;

3. en hij kwam door de Geest in de tempel.
De Heilige Geest besteedt nogal wat aandacht aan een mens als u en ik.
Hij leidt die mens ... eenmaal, andermaal en voor de derde maal.

*

Die Geest opent ook je ogen voor het heil dat God heeft bereid.
Daarom valt alle licht in het schriftgedeelte van vanmorgen / vanmiddag ...
Daarom valt alle licht op dat schilderij van Rembrandt ... op dat kind in Simeons
armen.

Dat Kind in het midden ... is het heil dat God heeft bereid voor het aangezicht van alle
volken; licht tot openbaring voor de heidenen en heerlijkheid voor het volk van Israël.

Ik zei in het begin van de preek al, dat Simeon zijn Lofzang zingt op de drempel van
het Oude en het Nieuwe Testament.

Jezus Christus ís het heil, de zaligheid, die God bereid heeft.

Niet alleen voor zijn uitverkoren volk Israël.

Ook voor de heidenen van deze wereld. In Jezus Christus vervult God al zijn
profetische beloften van het Oude Verbond.

Er komt een Nieuwe Verbond waar ook wij in mogen delen.

Licht tot openbaring voor de heidenen.

Licht. Wie aan licht denkt, denkt ook aan duisternis.

Het was een donkere, duistere tijd waarin Simeon profeteerde en Jezus werd
geboren.

De tijd waarin velen waren vastgeroest in wettische vormendienst.

Zij moesten het heil, hun zaligheid door goede werken en offers zélf zien verdienen.

Het was duister geworden in de omgang met God die al vele eeuwen lang niet meer
tot zijn volk gesproken had.

Het was duister in die tijd, want de Romeinen overheersten het volk en hun land.

Het zijn de dagen van Augustus en Herodes.

Maar in het duister van toen en van nu ... breekt het goddelijke licht door.

God openbaart zijn heil. God onthult zijn plan met mensen en met volken.

Ze zullen komen, van oost en west, van noord en zuid.

Ze zullen afkomen op dit licht, ze zullen het Licht gaan volgen.

De duisternis zal wijken.

Het licht. Het heil. Voor iedereen.

"Dat Gij bereidt hebt voor het aangezicht van álle volken."

De geboorte van dit nieuwgeboren Kind is, broeders en zusters, jongens en meisjes,
van internationale betekenis. Gods heil houdt geen halt voor menselijke grenzen.

Dat denken wij wel eens.

Wij denken zo vaak alleen aan onszelf.

Dat dachten de Israëlieten van die dagen ook: Wij zijn toch het volk van God, wij zijn
toch kinderen van Abraham!

Te midden van al die volken op deze aarde ontvangt het volk van Israël zijn
heerlijkheid terug.

"Licht tot openbaring voor de heidenen, en heerlijkheid voor uw volk Israël."

Heerlijkheid in de Bijbel doet ons herinneren aan de heerlijkheid van God, die neerdaalde op de tabernakel van het oude verbond.
Dat verplaatsbare heiligdom van het volk van God.
De heerlijkheid van God, dat is God Zelf, zijn aanwezigheid, zijn wonen onder zijn volk.
Die heerlijkheid was - na de ballingschap - verdwenen.
Die was weg ... uit Israël.
Maar nú, zingt Simeon, nú is Gods heerlijkheid, nu is God Zelf wer terug.
In dit Kind.
Immanuël ... God is met ons.

*

Broeders en zusters, jongens en meisjes, ik heb het gevoel dat Simeon, dat God ons nog een heleboel te zeggen heb, ... maar we moeten tot een afronding komen.
Ik denk nog even terug aan dat schilderij van Rembrandt.
Ik zie daar aan de rand van het schilderij een tweetal mensen zitten.
Ze kijken naar wat er in het midden van dat schilderij zich afspeelt.
Ze kijken ernaar. Ze hebben er geen deel aan. Ze zitten op afstand.
Ik herken daar iets in.
Want je kunt het evangelie, de blijde boodschap van God, op een afstand houden.
Er naar kijken. Er naar luisteren.
Je kunt er zelfs je mening over geven.
Maar je hebt er niet echt deel aan. Het verandert je leven niet.
Ik maak we wel eens zorgen over mensen in de kerk en daar buiten, bij wie ik zo'n zelfde houding herken.
Alles goed en wel, je kunt er prima met hen over discussiëren, maar ... op een afstand.

Gelukkig zie ik op dat schilderij ook mensen rondom Simeon en Anna staan.
Het zijn de rechtvaardigen, de vromen, die uitzien naar de vertroosting van Israël.
Zij hebben uitgezien naar de Trooster, die God in de handen van Simeon heeft gelegd.
Voelt u, broeders en zusters, jongens en meisjes, waar ik naar toe wil?
Ik vraag me af waar u ... en jij ... en waar ik ... zou staan op dat schilderij?
Aan de kant ... of in het midden?
Want weet u, weet jij ... geloven dat is: Jezus in je armen nemen.
Het Kind, dat ons van Godswege wordt aangereikt.
Dat Kind, dat ontdaan is van elke vorm van pracht en praal.
Dat Kind, zonder enige trots en verbeelding.
Geloven, dat is ook: Het leven om-armen.
Ja-zeggen tegen de genade die in dit Kind tot je komt.
Geloven, dat is ook: God loven en prijzen, omdat Hij zijn Woord heeft gehouden en dan ... heengaan in vrede. Niet naar je sterfbed, maar naar je familie en je burens en je bekenden, om hun het blijde nieuws van Jezus' komst naar deze wereld te vertellen.
Amen.

Ds. Jan K.C. Kronenberg

Haarlem, 31 december 2000

! Graag een mailtje wanneer deze preek in een gemeente wordt gelezen. !